

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Методичні вказівки  
по організації самостійної роботи з дисципліни  
«ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»  
для студентів та магістрів денної форми навчання**

Напрямок підготовки „Менеджмент”  
Спеціальність „Менеджмент організацій”

**Одеса 2010**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Методичні вказівки**  
**по організації самостійної роботи з дисципліни**  
**«ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**  
**для студентів та магістрів денної форми навчання**

Напрямок підготовки Менеджмент  
Спеціальність Менеджмент організацій

«Затверджено»  
на засіданні методичної комісії  
еколого-економічного факультету  
протокол № \_\_\_ від \_\_. \_\_. 2010р.

Одеса - 2010

Методичні вказівки по організації самостійної роботи з дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» для студентів та магістрів денної форми навчання за спеціальністю «Менеджмент організацій» / Укладач: к.е.н., доц. Тюлькіна К.О. - Одеса: ОДЕкУ, 2010. - 30 с., укр. мова.

## Зміст

	Стор.
1. Загальна частина.....	4
1.1 Передмова.....	4
1.2 Перелік знань та вмінь студента .....	5
1.3 Зміст дисципліни.....	6
2. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів та магістрів....	9
2.1 Організація контролю самостійної роботи.....	9
2.2 Завдання й форми організації та контролю самостійної роботи студентів та магістрів.....	9
2.3 Повчання по вивченню тем дисципліни.....	12
3. Список рекомендованої літератури.....	28

# 1. Загальна частина

## 1.1. Передмова

Ефективна діяльність підприємств у довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їхнього розвитку та підвищення конкурентноздатності в умовах ринкової економіки значною мірою визначаються рівнем їх інвестиційної та інноваційної активності, а також діапазоном даних видів діяльності. Комплекс питань, пов'язаних зі здійсненням інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства є предметом області знань інвестиційно-інноваційного менеджменту.

Актуальність впровадження інвестиційно-інноваційного менеджменту на підприємствах України пов'язана з рядом причин, які зумовлюють значимість та потребу знань із цієї галузі в економічній теорії та практиці:

- введення сучасних організаційно-правових форм господарювання;
- самостійне формування та використання підприємством власних інвестиційних ресурсів;
- створення правових і економічних умов для залучення зовнішнього капіталу;
- виникнення нових фінансових інструментів інвестування і важелів державного регулювання.

Інвестиційно-інноваційний менеджмент це інтегруючий курс, який поєднує різні дисципліни та розділи теорії підприємств: менеджмент, економіку підприємства, фінансовий менеджмент та інші. Практика інвестиційно-інноваційного менеджменту потребує правильного обґрунтування та прийняття інвестиційних рішень, тому що від цього залежать терміни повернення вкладеного капіталу та темпи економічного розвитку підприємства.

Дані методичні вказівки складені відповідно до програми дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» і покликані допомогти студентам вивчити основні розділи дисципліни, а також полегшити самостійну роботу студентів.

**Головною метою** викладання дисципліни "Інвестиційно-інноваційний менеджмент" є формування знань і навичок із розроблення інвестиційної та інноваційної стратегії підприємства, аналізу інвестиційної привабливості проектів, методів оцінки їх ефективності, ризиків, ліквідності, формування інвестиційного фінансового портфеля та програм реальних інвестицій та інновацій підприємства.

**Завданням** курсу "Інвестиційно-інноваційний менеджмент" є набуття теоретичних знань та навичок щодо:

- засвоєння суті та механізму інвестування, а також сукупності відносин, що виникають у сфері інвестиційної діяльності;
- вивчення основних категорій інвестиційного менеджменту;

- формування інвестиційної стратегії підприємства, організації та оцінювання інвестиційної діяльності на підприємстві;
- оволодіння функціями управління інвестиціями та інноваціями і процесів прийняття інвестиційних рішень, методами використання базових інструментів комплексної оцінки ефективності інвестиційних проектів;
- застосування методик оцінювання та здійснення відбору інвестиційних та інноваційних проектів за різними критеріями ефективності;
- вивчення впливу різноманітних факторів на ефективність інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства;
- оволодіння практикою використання фінансових інструментів для залучення інвестицій.

Дисципліна «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» входить до професійно-орієнтованого циклу підготовки студентів за спеціальністю «Менеджмент організацій».

Вивчення дисципліни здійснюється під час аудиторних занять та самостійної роботи студентів. Підсумковим контролем з дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» для студентів є іспит, а для магістрів – залік.

## 1.2. Перелік знань та вмінь студента

Після завершення вивчення дисципліни студенти мають засвоїти базові знання та вміння.

Студенти повинні **знати:**

- сучасний стан та напрямки вдосконалення методик аналізу інвестиційної діяльності підприємства;
- основні поняття та методи аналізу інвестиційної діяльності;
- передумови та фактори, які визначають розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності.

Студенти повинні **вміти:**

- оцінювати та аналізувати інвестиційний клімат держави та інвестиційну політику, що проводиться у країні;
- оцінювати та прогнозувати інвестиційну привабливість окремих регіонів та галузей;
- розробляти стратегію інвестиційної діяльності підприємства та оцінювати рівень її ефективності;
- володіти методичним інструментарієм оцінки суми грошей у часі, інфляції, розрахунку критеріїв ефективності інвестиційних та інноваційних проектів;
- розробляти, приймати та реалізовувати інвестиційні та інноваційні рішення;

- оцінювати ефективність фінансових інвестицій;
- здійснювати оцінку ефективності інновацій.

### 1.3. Зміст дисципліни

№ п/п	Найменування тем та змістовних модулів
<b>Модуль 1</b>	
1.	<p><b>Тема 1. Поняття інвестицій і інвестиційного менеджменту.</b> Суб'єкти і об'єкти інвестиційної діяльності. Визначення законодавством України суб'єктів та об'єктів інвестиційної діяльності. Поняття валових і чистих інвестицій. Класифікація інвестицій за різними ознаками. Реальні та фінансові інвестиції. Прямі і непрямі інвестиції. Сутність і задачі інвестиційного менеджменту. Функції і механізм інвестиційного менеджменту.</p>
2.	<p><b>Тема 2. Методологічні засади та методичний інструментарій інвестиційного менеджменту.</b> Оцінка вартості грошей у часі як основний інструмент інвестиційного менеджменту. Основні підходи до здійснення оцінки. Види і оцінка грошових потоків. Грошові потоки постнумерандо та пренумерандо. Поняття ануїтету. Строковий ануїтет. Безстроковий ануїтет. Фактори, що впливають на вибір ставки дисконтування. Врахування впливу інфляції на вартість грошей у часі. Зв'язок ризикованості і прибутковості інвестиційного проекту.</p>
3.	<p><b>Тема 3. Інвестиційний ринок, його оцінка і прогнозування.</b> Поняття і класифікація інвестиційного ринку. Складові інвестиційного ринку, їхня характеристика. Поняття і класифікація кон'юнктури інвестиційного ринку. Типологія кон'юнктурних коливань за різними ознаками. Вивчення і прогнозування кон'юнктури. Основні методи прогнозування. Оцінка та прогнозування макроекономічних показників розвитку інвестиційного ринку. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості окремих регіонів, галузей та підприємств.</p>
<b>Модуль 2</b>	
4.	<p><b>Тема 4. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності підприємства.</b> Поняття інвестиційної стратегії підприємства. Складові стратегічного процесу управління інвестиційною діяльністю</p>

	<p>підприємства. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності в залежності від: функціональної спрямованості діяльності фірми, стадій життєвого циклу підприємства, галузевої спрямованості інвестиційної діяльності, регіональної спрямованості інвестиційної діяльності. Критерії оцінки ефективності розробленої інвестиційної стратегії.</p>
5.	<p><b>Тема 5. Розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства.</b></p> <p>Поняття інвестиційних ресурсів підприємства. Власні, позикові та залучені інвестиційні ресурси. Етапи розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства. Оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.</p>
6.	<p><b>Тема 6. Основи бюджетування капітальних вкладень.</b></p> <p>Сутність і склад капітальних вкладень. Вихідні передумови розробки бюджету капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень на підприємстві. Порядок фінансування капітальних вкладень в залежності від способу проведення капітальних робіт: підрядний та господарський. Елементи договірної ціни в будівництві.</p>
7.	<p><b>Тема 7. Методи оцінки ефективності реальних інвестиційних та інноваційних проєктів.</b></p> <p>Ціна капіталу та її роль в оцінці інвестиційних та інноваційних проєктів.</p> <p>Критерій чистої теперішньої вартості, його інтерпретація при здійсненні оцінки інвестиційного та інноваційного проєкту. Основні характеристики критерію, сфери його застосування. Адитивність показника чистої теперішньої вартості.</p> <p>Показник індексу рентабельності. Прийняття інвестиційних та інноваційних рішень в залежності від рівня індексу рентабельності.</p> <p>Внутрішня норма рентабельності, алгоритм її розрахунку при оцінці інвестиційних та інноваційних проєктів. Взаємозв'язок показників ціни капіталу підприємства та внутрішньої норми рентабельності. Основні характеристики критерію внутрішньої норми рентабельності.</p> <p>Строк окупності інвестицій. Показники звичайного та дисконтованого строків окупності, сфери їх застосування. Прийняття інвестиційних та інноваційних рішень в залежності від періоду окупності інвестицій.</p>
8.	<p><b>Тема 8. Урахування ризику при формуванні інвестиційних проєктів.</b></p> <p>Види проєктних ризиків: зовнішні та внутрішні. Методи аналізу проєктних ризиків: експертний аналіз, кількісний аналіз, методика поправки на ризик коефіцієнту дисконтування, методи</p>



	імітаційного моделювання.
9.	<p><b>Тема 9. Концепція та методичний інструментарій урахування фактору ліквідності реальних інвестиційних проектів.</b></p> <p>Поняття ліквідності об'єктів інвестування. Методичний інструментарій оцінки рівня ліквідності інвестицій. Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактору ліквідності. Методичний інструментарій оцінки вартості грошових коштів з урахуванням фактору ліквідності.</p>
10.	<p><b>Тема 10. Формування оптимальних програм реальних інвестицій підприємства.</b></p> <p>Принципи формування програми реальних інвестицій підприємства. Етапи формування програми реальних інвестицій підприємства. Оцінка сформованої інвестиційної програми за рівнем доходності, ризику та ліквідності.</p>
<b>Модуль 3</b>	
11.	<p><b>Тема 11. Основи управління фінансовими інвестиціями.</b></p> <p>Особливості та форми здійснення фінансових інвестицій підприємства. Етапи формування політики управління фінансовими інвестиціями підприємства. Класифікація фондових інструментів за специфікою їх інвестиційних якостей. Інтегральна оцінка інвестиційних якостей акцій. Інтегральна оцінка інвестиційних якостей облігацій.</p> <p>Основні підходи до оцінки ефективності фінансових інструментів інвестування. Оцінка боргових цінних паперів. Оцінка акцій та східних з ними за характеристиками цінних паперів. Формули, що застосовуються при здійсненні оцінки.</p> <p>Особливості ризику фінансових інструментів інвестування та їх класифікація. Етапи процесу оцінки ризиків фінансових інструментів інвестування.</p> <p>Формування оптимального портфеля фінансових інвестицій підприємства та управління ним.</p>
12.	<p><b>Тема 12. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства.</b></p> <p>Поняття інновацій. Загальні вимоги для управління інноваційним підприємством. Види інноваційних стратегій підприємства. Рівні інноваційної діяльності підприємства. Показники ефективності впровадження інновацій.</p>

## 2. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів та магістрів

### 2.1. Організація контролю самостійної роботи

Передбачено наступні види самостійної роботи студентів: проведення аналізу інвестиційної ситуації в Україні, динаміки іноземних інвестицій, рівня інвестиційної привабливості регіонів країни, зміни інвестиційного клімату. Самостійна робота полягає у вивченні теоретичного матеріалу з курсу “Інвестиційно-інноваційний менеджмент” із використанням додаткової літератури, підготовці до практичних занять, контрольних робіт, Якщо студент не був присутній на одному чи більше практичних заняттях, він повинен виконати індивідуальне завдання викладача з відповідної теми.

Викладач використовує такі форми контролю самостійної роботи студентів, як: опитування на практичних заняттях, проведення загальних дискусій, проведення контрольних робіт.

Поточні знання студентів, в тому числі з самостійної роботи, контролюються за допомогою модульної системи. Критерії оцінки знань, вмінь і навичок студентів та магістрів наведені у робочій програмі.

Таким чином, після вивчення дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» студенти повинні набути навички щодо розроблення інвестиційної та інноваційної стратегії підприємства, оцінки інвестиційних та інноваційних проектів, формування інвестиційного фінансового портфеля та програм реальних інвестицій та інновацій підприємства.

### 2.2. Завдання й форми організації та контролю самостійної роботи студентів та магістрів

№	Модулі (перелік тем)	Зміст завдання	Контролюючі заходи
1	2	3	4
<b>Модуль 1</b>			
1.	Поняття інвестицій і інвестиційного менеджменту	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції на тему „Поняття інвестицій і інвестиційного менеджменту”. Ознайомлення з додатковою літературою з курсу.	УО
2.	Методологічні засади та методичний інструментарій інвестиційного менеджменту	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції на тему „Методологічні засади та методичний інструментарій інвестиційного менеджменту”. Ознайомлення з додатковою літературою. Вирішення задач щодо	УО КР

		здійснення оцінки грошових потоків. Ознайомлення з додатковою літературою з питання: "Вплив інфляційних процесів та рівня ризику на інвестиційні процеси". Вирішення задач щодо здійснення оцінки факторів інфляції та ризику. Підготовка до підсумкового контролю по практичному блоку.	
3.	Інвестиційний ринок, його оцінка і прогнозування	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції „Інвестиційний ринок, його оцінка і прогнозування”. Ознайомлення з додатковою літературою. Підготовка до загальної дискусії з питання «Тенденції розвитку інвестиційного ринку України». Підготовка до підсумкового контролю по теретичному блоку.	УО ЗД КР
<b>Модуль 2</b>			
4.	Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності підприємства	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції „Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності ”. Розгляд існуючих стратегічних напрямків інвестиційної діяльності підприємства. Ознайомлення з додатковою літературою.	УО
5.	Розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції „Розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства”. Розгляд шляхів оптимізації структури джерел формування інвестиційних ресурсів. Ознайомлення з додатковою літературою.	УО
6.	Основи бюджетування капітальних вкладень	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції „Основи бюджетування капітальних вкладень”. Вивчення порядку фінансування капітальних вкладень в залежності від способу проведення капітальних робіт. Розгляд структури договірної ціни в будівництві. Ознайомлення з додатковою літературою.	УО
7.	Методи оцінки ефективності реальних	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції „Методи оцінки ефективності реальних інвестиційних та	УО

	інвестиційних та інноваційних проектів	інноваційних проектів”. Ознайомлення з додатковою літературою. Вирішення задач щодо розрахунку критеріїв ефективності інвестиційних та інноваційних проектів.	
8.	Урахування ризику при формуванні інвестиційних проектів	Підготовка до загальної дискусії з питань лекції „Урахування ризику при формуванні інвестиційних проектів”. Ознайомлення з додатковою літературою.	ЗД
9.	Концепція та методичний інструментарій урахування фактору ліквідності реальних інвестиційних проектів	Підготовка до загальної дискусії з питань лекції „Концепція та методичний інструментарій урахування фактору ліквідності реальних інвестиційних проектів”. Ознайомлення з додатковою літературою.	ЗД
10.	Формування оптимальних програм реальних інвестицій підприємства	Підготовка до загальної дискусії з питань лекції „Формування оптимальних програм реальних інвестицій підприємства”. Ознайомлення з додатковою літературою. Підготовка до підсумкового контролю з теоретичного блоку.	ЗД
<b>Модуль 3</b>			
11.	Основи управління фінансовими інвестиціями	Підготовка до обговорення і опитування з питань лекції «Основи управління фінансовими інвестиціями». Ознайомлення з додатковою літературою. Вирішення задач щодо оцінки цінних паперів.	УО
12.	Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства	Підготовка до загальної дискусії з питань лекції „Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства”. Ознайомлення з додатковою літературою. Підготовка до підсумкового практичного контролю. Підготовка до підсумкового контролю з теоретичного блоку.	ЗД КР

**Умовні позначення:** УО – усне опитування; ЗД – загальна дискусія; КР - письмова контрольна робота.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються: активна участь в загальних дискусіях та обговореннях, перегляд спеціальної літератури.

Здійснення самостійної роботи допомагає при підготовці до лекційних занять, написанні контрольних робіт, а також при виконанні практичних завдань.

У разі необхідності викладач надає студентам допомогу стосовно самостійної роботи на консультаціях, передбачених розкладом.

### **2.3 Повчання по вивченню тем дисципліни**

При вивченні теми 1 «Поняття інвестицій і інвестиційного менеджменту» слід звернути увагу на такі питання:

1. Економічний зміст і форми інвестицій.
2. Сутність і задачі інвестиційного менеджменту.
3. Функції і механізм інвестиційного менеджменту.

Інвестиції виражають усі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, у результаті якої утворюється прибуток чи досягається соціальний ефект. Інвестиційна діяльність — вкладення інвестицій і здійснення практичних дій для одержання прибутку чи іншого корисного ефекту.

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах:

1. За об'єктами вкладення коштів виділяють реальні і фінансові інвестиції.
2. За характером участі в інвестуванні — прямі і непрямі інвестиції.
3. За періодом інвестування вкладення поділяються на короткострокові (на термін до 1 року) і довгострокові (на термін понад 1 рік).
4. За формою власності інвестиції підрозділяються на приватні, державні, спільні й іноземні.
5. За регіональною ознакою інвестиції підрозділяються на вкладення всередині країни і за рубежем.
6. За рівнем інвестиційного ризику виділяють наступні види інвестицій: безризикові, низькоризикові, середньоризикові, спекулятивні.

Комплекс питань, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної діяльності підприємства, має потребу в знанні теорії і практики прийняття управлінських рішень щодо процесу інвестування. Цей комплекс питань є предметом області знань, що одержала назву «інвестиційний менеджмент».

У теорії управління інвестиційними процесами виділяється три рівні ієрархії інвестиційного менеджменту: макрорівень (рівень країни в цілому), мезорівень (рівень окремих регіонів) і мікрорівень (рівень окремої корпорації, фірми, підприємства).

Головна задача теорії, яка вивчає інвестиційні процеси, - дослідження шляхів і напрямків їхньої активізації, розробка методології адекватної

економічної оцінки інвестицій на всіх перерахованих рівнях ієрархії інвестиційного менеджменту.

Система інвестиційного менеджменту реалізує свою головну мету й основні задачі шляхом здійснення певних функцій. Ці функції поділяються на дві основні групи:

1. Функції інвестиційного менеджменту як управлінської системи.
2. Функції інвестиційного менеджменту як спеціальної області управління підприємством.

Механізм інвестиційного менеджменту представляє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації інвестиційних рішень підприємства.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.9-33; 2, с.47-77; 3, с.19-42; 9, с. 53-58; 11, с.5-15; 14, с.5-11; 16, с.246-259.

Після вивчення теми 1 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Розкрити економічний зміст та існуючі форми інвестицій.
2. Охарактеризувати сутність інвестиційного менеджменту.
3. Які задачі виконує інвестиційний менеджмент на різних рівнях управління?
4. Опишіть склад основних груп функцій інвестиційного менеджменту.

При вивченні теми 2 «Методологічні засади та методичний інструментарій інвестиційного менеджменту» слід звернути увагу на такі питання:

1. Концепція вартості грошей у часі. Нарощення та дисконтування грошових потоків.
2. Оцінка інфляції. Вплив інфляції на прийняття інвестиційних рішень.

Суть концепції вартості грошей у часі полягає в тому, що вартість грошей з часом змінюється з урахуванням норми прибутковості на грошовому ринку і ринку цінних паперів. Як норма прибутковості виступає норма позичкового відсотка чи норма виплати дивідендів за звичайними і привілейованими акціями.

*Майбутня вартість грошей* — це та сума, у яку перетворяться інвестовані в даний момент кошти через певний період часу з урахуванням деякої процентної ставки. Розрахунок майбутньої вартості грошей пов'язаний із процесом нарощення (compounding) початкової вартості, що представляє собою поетапне збільшення вкладеної суми шляхом приєднання до первісного її розміру суми процентних платежів.

*Дійсна (сучасна) вартість грошей* — це сума майбутніх грошових надходжень, приведених до дійсного моменту часу з урахуванням визначеної процентної ставки. Розрахунок дійсної вартості грошей

пов'язаний із процесом дисконтування (discounting) майбутньої вартості, що (процес) являє собою операцію, зворотну нарощенню.

При аналізі інвестиційних рішень прийнято використовувати складні відсотки. *Складним відсотком* називається сума доходу, яка утвориться в результаті інвестування грошей за умови, що сума нарахованого простого відсотка не виплачується наприкінці кожного періоду, а приєднується до суми основного внеску та у наступному платіжному періоді сама приносить дохід.

Основна формула теорії відсотків визначає майбутню вартість грошей:

$$FV_n = PV(1+r)^n, \quad (1)$$

де  $PV$ — сьогоднішня вартість вкладеної суми грошей;  
 $FV$ — майбутнє значення вартості грошей;  
 $n$  — кількість періодів часу, на яке здійснюється вкладення;  
 $r$ — норма прибутковості від вкладення.

*Теперішнє значення вартості* певної майбутньої суми грошей обчислюється за допомогою формули

$$PV = \frac{FV_n}{(1+r)^n}. \quad (2)$$

Оскільки процес інвестування, як правило, має велику тривалість у практиці аналізу ефективності капітальних вкладень, звичайно приходиться мати справу не з одиничними грошовими сумами, а з потоками коштів.

Обчислення нарощеної і дисконтованої оцінок сум коштів у цьому випадку здійснюється шляхом використання формул (1) і (2) для кожного елемента грошового потоку.

Елемент грошового потоку прийнято позначати  $CF_k$  (від Cash Flow), де  $k$ — номер періоду, у якому розглядається грошовий потік. Дійсне значення грошового потоку позначене  $PV$ (Present Value), а майбутнє значення —  $FV$  (Future Value).

Використовуючи формулу (1) для всіх елементів грошового потоку від 0 до  $n$ , одержимо його майбутнє значення:

$$FV = CF_0(1+r)^n + CF_1(1+r)^{n-1} + \dots + CF_n(1+r)^{n-n} = \sum_{k=0}^n CF_k(1+r)^{n-k}. \quad (3)$$

Якщо грошовий потік складається з однакових грошових сум щорічно, такий потік називається *ануїтетом*. Для обчислення майбутнього значення ануїтету використовується формула:

$$FV = CF \sum_{k=1}^n (1+r)^{n-k}. \quad (4)$$

Дисконтування грошових потоків здійснюється шляхом багаторазового використання формули (2), що в підсумку приводить до такого виразу

$$PV = CF_0 + \frac{CF_1}{(1+r)^1} + \frac{CF_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n} = \sum_{k=0}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k}. \quad (5)$$

Дисконтування ануїтету ( $CF_k = \text{const}$ ) здійснюється по формулі

$$PV = CF \sum_{k=1}^n \frac{1}{(1+r)^k}. \quad (6)$$

Сучасне значення нескінченного (за часом) потоку коштів визначається по формулі

$$PV = \frac{CF}{r}. \quad (7)$$

В інвестиційній практиці постійно приходиться враховувати коригувальний фактор інфляції, який з часом знецінює вартість коштів. Це обумовлено тим, що інфляційний ріст індексу середніх цін викликає відповідне зниження купівельної спроможності грошей.

При розрахунках, пов'язаних з коректуванням грошових потоків у процесі інвестування з урахуванням інфляції, прийнято використовувати два основних поняття:

- номінальна сума коштів;
- реальна сума коштів.

Номінальна сума коштів не враховує зміни купівельної спроможності грошей. Реальна сума коштів — це оцінка даної суми з урахуванням зміни купівельної спроможності грошей внаслідок інфляції.

У фінансово-економічних розрахунках, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, інфляція враховується в наступних випадках:

- при коректуванні нарощеної вартості коштів;
- при формуванні ставки відсотка (з урахуванням інфляції), використовуваної для нарощення і дисконтування;
- при прогнозі рівня доходів від інвестицій, що враховують темпи інфляції.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с. 139-162; 15, с. 682-695; 16, с. 286-294.

Після вивчення теми 2 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. В чому полягає сутність концепції вартості грошей у часі?
2. Розкрити зміст майбутньої та сучасної вартості грошей?
3. Як здійснити розрахунки нарощення та дисконтування грошових потоків?



4. Що таке ануїтет та як обчислити його майбутнє та сучасне значення?

5. Розкрити вплив інфляції на вартість коштів.

При вивченні теми 3 «Інвестиційний ринок, його оцінка і прогнозування» слід звернути увагу на такі питання:

1. Поняття інвестиційного ринку і його класифікація.

2. Вивчення кон'юнктури інвестиційного ринку.

Відповідно до класифікації товарів (об'єктів) *інвестиційний ринок* розпадається на ряд щодо самостійних ринків:

1. Ринок об'єктів реального інвестування.

2. Ринок об'єктів фінансового інвестування.

3. Ринок об'єктів інноваційних інвестицій.

Стан інвестиційного ринку і його сегментів характеризується такими показниками, як попит, пропозиція, ціна, конкуренція.

Як і для всякого ринку, для сегментів інвестиційного ринку характерні чотири основні стадії його розвитку — кон'юнктурний підйом, кон'юнктурний бум, період стабільності, кон'юнктурний спад.

У зв'язку з циклічним розвитком і постійною мінливістю інвестиційного ринку в розрізі окремих його видів і сегментів необхідно систематично вивчати стан його кон'юнктури для формування ефективної інвестиційної стратегії, коректування інвестиційної політики за окремими аспектами, прийняття економічно обґрунтованих поточних інвестиційних рішень. Це вивчення охоплює наступні три етапи:

1) Поточне спостереження за станом інвестиційного ринку, у першу чергу, у тих сегментах, у яких підприємство здійснює свою інвестиційну діяльність.

2) Аналіз поточної кон'юнктури інвестиційного ринку і виявлення сучасних тенденцій її розвитку.

3. Прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку для вибору основних напрямків стратегії інвестиційної діяльності і формування інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) підприємства. Такий прогноз здійснюється за наступними трьома етапами:

а) вибір періоду прогнозування.

б) визначення глибини прогнозних розрахунків.

в) вибір методів прогнозування і здійснення прогнозних розрахунків.

Послідовність вивчення інвестиційного ринку

1. Оцінка і прогнозування макроекономічних показників розвитку інвестиційного ринку

2. Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості галузей (підгалузей) економіки

3. Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів

4. Оцінка інвестиційної привабливості окремих інвестиційних проектів, сегментів інвестиційного ринку

5. Розробка стратегії інвестиційної діяльності підприємства

6. Формування ефективного інвестиційного портфеля підприємства, що включає як реальні капітальні вкладення, так і фінансові й інноваційні інвестиції

7. Управління інвестиційним портфелем підприємства (у тому числі диверсифікованість інвестицій, реінвестування капіталу й ін.)

Рекомендована література по вивченню теми: 9, с.64-67; 16, с.334-340.

Після вивчення теми 3 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Поняття і складові інвестиційного ринку, їхня характеристика.
2. Поняття і класифікація кон'юнктури інвестиційного ринку.
3. Типологія кон'юнктурних коливань за різними ознаками.
4. Вивчення і прогнозування кон'юнктури. Основні етапи вивчення кон'юнктури.
5. Оцінка та прогнозування макроекономічних показників розвитку інвестиційного ринку.
6. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості окремих регіонів.
7. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості окремих галузей.
8. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості окремих підприємств.

**При вивченні теми 4 «Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності підприємства» слід звернути увагу на такі питання:**

1. Поняття інвестиційної стратегії.
2. Розробка стратегічних напрямків інвестиційної діяльності.

Інвестиційну стратегію можна представити як генеральний напрямок (програму, план) інвестиційної діяльності організації, проходження якому в довгостроковій перспективі повинне привести до досягнення інвестиційних цілей і одержання очікуваного інвестиційного ефекту.

Вихідною передумовою розробки інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку підприємства. Стосовно неї інвестиційна стратегія носить підлеглий характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями і етапами реалізації.

На першому етапі даного процесу формуються *стратегічні цілі інвестиційної діяльності*, які повинні виходити із системи цілей загальної стратегії економічного розвитку.

Реалізація стратегічних цілей інвестиційної діяльності здійснюється за двома напрямками. Один із них охоплює розробку стратегічних напрямків інвестиційної діяльності, другий - розробку стратегії формування інвестиційних ресурсів.

*Розробка стратегічних напрямків інвестиційної діяльності* базується на системі цілей цієї діяльності. Вибір того чи іншого напрямку істотно залежить від стадій життєвого циклу підприємства.

*Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів* покликана забезпечити безперервну інвестиційну діяльність у передбачених обсягах; найбільш ефективно використання власних коштів, які направляються на ці цілі, а також фінансову стійкість компанії в довгостроковій перспективі.

У процесі розробки стратегії формування інвестиційних ресурсів розглядаються наступні етапи:

1. Прогнозування потреби в загальному обсязі інвестиційних ресурсів.
2. Вивчення можливості формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел.
3. Визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм і проектів.
4. Оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

*Оцінка розробленої інвестиційної стратегії* здійснюється на основі наступних критеріїв:

1) погодженість інвестиційної стратегії компанії (фірми) із загальною стратегією її економічного розвитку;

2) внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії (збалансованість окремих стратегічних цілей і напрямків інвестиційної діяльності, а також послідовність їхнього виконання);

3) погодженість інвестиційної стратегії з зовнішнім середовищем;

4) реалізуємість інвестиційної стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу, прийнятність рівня ризику, пов'язаного з реалізацією інвестиційної стратегії.

5) результативність інвестиційної стратегії.

Після завершення планового процесу перед підприємством постає задача її впровадження і реалізація у відповідності з інвестиційними цілями та розробленими планами.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.183-199, с.210-247; 9, с.362-365; 14, с.20-24.

Після вивчення теми 4 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Поняття інвестиційної стратегії підприємства. Складові стратегічного процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства.
2. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності в залежності від функціональної спрямованості діяльності фірми.

3. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності в залежності від стадій життєвого циклу підприємства,
4. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності в залежності від галузевої спрямованості інвестиційної діяльності.
5. Розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності в залежності від регіональної спрямованості інвестиційної діяльності.
6. Критерії оцінки ефективності розробленої інвестиційної стратегії.

При вивченні теми 5 «Розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства» слід звернути увагу на такі питання:

1. Поняття інвестиційних ресурсів.
2. Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів

*Під інвестиційними ресурсами* розуміється капітал у матеріалізованій формі і втілений у засобах виробництва і капітал не матеріалізований, але той, що вкладається в засоби виробництва - в інвестиціях.

Капітал як засіб виробництва поділяється на засоби і предмети праці, тобто на основний і оборотний капітал, чи за українською термінологією, на основні й оборотні виробничі фонди.

Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів здійснюється за наступними етапами:

- 1) визначення потреби в загальному обсязі інвестиційних ресурсів;
- 2) вивчення можливості формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел;
- 3) визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм і проектів;
- 4) оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

Методичні підходи до розробки стратегії формування інвестиційних ресурсів істотно відрізняються в компаніях, що є інституційними інвесторами і формують ці ресурси винятково за рахунок емісії власних акцій та інвестиційних сертифікатів, і в компаніях, що здійснюють реальну виробничу діяльність у різних галузях економіки.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.467-494; 3, с.79-113; 9, с.366-367; 14, с.24-30.

Після вивчення теми 5 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Поняття інвестиційних ресурсів підприємства.
2. Власні, позикові та залучені інвестиційні ресурси.
3. Етапи розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства.
4. Оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

При вивченні теми 6 «**Основи бюджетування капітальних вкладень**» слід звернути увагу на такі питання:

1. Сутність і склад капвкладень.
2. Джерела фінансування капвкладень.
3. Порядок фінансування капітальних вкладень.

*Капітальні вкладення* - це витрати на створення нових, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних засобів. За допомогою капітальних вкладень здійснюється як просте, так і розширене відтворення основних засобів.

Поняття «бюджетування капітальних вкладень», чи «бюджет капітальних вкладень», відображає планові витрати на інвестиції, вибір проектів і джерел їхнього фінансування.

Бюджет капітальних вкладень включає два розділи: I - "Капітальні витрати", II "Надходження коштів".

Розрізняють технологічну і відтворювальну структури капітальних вкладень.

Фінансування капітальних вкладень здійснюється за рахунок власних і залучених коштів.

Порядок фінансування капітальних вкладень залежить від способу проведення капітальних робіт: підрядний і господарський.

Підрядний спосіб - це проектування і здача проектів під "ключ", якщо підрядна організація займається підбором устаткування, замовляє і монтує його, запрошує різних субпідрядників. При підрядному способі будівництва виконані будівельно-монтажними організаціями роботи оплачуються замовником з рахунка фінансування, а якщо будівництво користується довгостроковим кредитом – із кредитного рахунку. Оплата здійснюється за договірною ціною.

Господарський спосіб будівництва відрізняється тим, що підприємство організує самостійно будівельно-монтажне виробництво, поєднуючи в одному обличчі і замовника, і підрядчика. У цьому випадку розрахунки здійснюються за фактично виконані роботи, включаючи витрати на утримання підрозділів, зайнятих організацією будівництва.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.360-363; 9, с.313-314; 14, с.60-74; 15, с.492-501.

Після вивчення теми 6 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Сутність і склад капітальних вкладень.
2. Розробка бюджету капітальних вкладень.
3. Джерела фінансування капітальних вкладень на підприємстві.
4. Порядок фінансування капітальних вкладень в залежності від способу проведення капітальних робіт: підрядний та господарський.
5. Елементи договірної ціни в будівництві.

При вивченні теми 7 «Методи оцінки ефективності реальних інвестиційних та інноваційних проектів» слід звернути увагу на такі питання:

1. Поняття вартості капіталу та визначення вартості капіталу.
2. Методи оцінки ефективності проектів.

Під вартістю капіталу розуміється дохід, який повинні принести інвестиції для того, щоб вони себе виправдали з погляду інвестора. Вартість капіталу виражається у виді процентної ставки від суми капіталу, вкладеного в який-небудь бізнес, яку варто заплатити інвестору протягом року за використання його капіталу. Інвестором може бути кредитор, власник (акціонер) підприємства чи саме підприємство.

На вартість капіталу впливають наступні фактори:

- рівень прибутковості інших інвестицій,
- рівень ризику даного капітального вкладення,
- джерела фінансування.

Вартість власного капіталу - це грошовий дохід, який хочуть одержати власники звичайних акцій.

У процесі своєї діяльності підприємство використовує позикові кошти, одержувані у виді:

- довгострокового кредиту від комерційних банків і інших підприємств,
- випуску облігацій, що мають заданий термін погашення і номінальну процентну ставку.

У першому випадку вартість позикового капіталу дорівнює процентній ставці кредиту і визначається шляхом договірної угоди між кредиторами і позичальником у кожному конкретному випадку окремо.

В другому випадку вартість капіталу визначається величиною виплачуваного по облігації купона чи номінальною процентною ставкою облігації, яка виражається у відсотках до її номінальної вартості.

До методів оцінки ефективності проектів відносяться:

- чистий приведений дохід (NPV);
- внутрішня норма прибутковості (IRR);
- індекс рентабельності (PI);
- строк окупності капітальних витрат (PP та DPP).

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.293-314, с.506-526; 3, с.201-217, с.230-241; 9, с.313-317, с.150-156; 11, с.160-167, с.; 14, с.181-187; 15, с.719-730, с.736-742, с.744-746; 16, с.271-278, с.310-325.

Після вивчення теми 7 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Ціна капіталу інвестиційних проектів та її різновиди.
2. Критерій чистої теперішньої вартості та його основні характеристики.

3. Показник індексу рентабельності. Прийняття інвестиційних та інноваційних рішень в залежності від рівня індексу рентабельності.
4. Внутрішня норма рентабельності, алгоритм її розрахунку при оцінці інвестиційних та інноваційних проектів. Взаємозв'язок показників ціни капіталу підприємства та внутрішньої норми рентабельності. Основні характеристики критерію внутрішньої норми рентабельності.
5. Строк окупності інвестицій. Показники звичайного та дисконтованого строків окупності. Прийняття інвестиційних та інноваційних рішень в залежності від періоду окупності інвестицій.

При вивченні теми 8 «Урахування ризику при формуванні інвестиційних проектів» слід звернути увагу на такі питання:

1. Види проектних ризиків.
2. Аналіз проектних ризиків.

При оцінці проектів варто враховувати зовнішні та внутрішні ризики.

Призначення аналізу ризику - дати потенційним партнерам необхідні дані для прийняття рішень про доцільність участі в проекті і виробленні заходів для захисту від можливих фінансових утрат.

Існують наступні методи аналізу проектних ризиків:

1. *Експертний аналіз ризиків* застосовують на початкових етапах роботи з проектом у випадку, якщо обсяг вихідної інформації є недостатнім для кількісної оцінки ефективності і ризиків проекту.
2. *Кількісний аналіз ризику* проводиться за результатами оцінки ефективності проекту з застосуванням програмних засобів і має нижченаведену послідовність:

- визначення показників граничного рівня,
- аналіз чутливості проекту,
- аналіз сценаріїв розвитку проекту.

*Показники граничного рівня* характеризують ступінь стійкості проекту стосовно можливих змін умов його реалізації. Основним показником цієї групи є *точка беззбитковості* (ТБ).

*Аналіз чутливості* проекту дозволяє оцінити, як змінюються результуючі показники реалізації проекту при різних значеннях заданих перемінних, необхідних для розрахунку.

*Аналіз сценаріїв розвитку проекту* дозволяє оцінити вплив на проект можливої одночасної зміни декількох перемінних через імовірність кожного сценарію.

3. *Методика виправлення на ризик коефіцієнта дисконтування.*
4. *Формування сценаріїв з використанням методів імітаційного моделювання*

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.314-343; 3, с. 322-331; 9, с.95-97, с.160-178; 14, с.194-202; 15, с.669, с.766-773; 16, с.294-298

Після вивчення теми 8 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Види проектних ризиків: зовнішні та внутрішні.
2. Експертний аналіз проектних ризиків.
3. Кількісний аналіз проектних ризиків.
4. Методика поправки на ризик коефіцієнту дисконтування.

При вивченні теми 9 «Концепція та методичний інструментарій урахування фактору ліквідності реальних інвестиційних проектів» слід звернути увагу на такі питання:

1. Поняття ліквідності об'єктів інвестування.
2. Методичний інструментарій оцінки рівня ліквідності інвестицій.
3. Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактору ліквідності.
4. Методичний інструментарій оцінки вартості грошових коштів з урахуванням фактору ліквідності.

В економічній літературі виділяють поняття ліквідності підприємства; ліквідності активів і ліквідності плануємих об'єктів інвестування (які забезпечують потенційну можливість швидкого реінвестування капіталу при зміні кон'юнктури інвестиційного ринку).

Методичний інструментарій урахування фактору ліквідності в процесі інвестиційного менеджменту включає наступні складові:

1. Методичний інструментарій оцінки рівня ліквідності інвестицій:
  - абсолютна оцінка ліквідності;
  - відносна оцінка ліквідності.
2. Методичний інструментарій формування необхідного рівня прибутковості інвестиційних операцій з урахуванням фактору ліквідності:
  - визначення необхідного розміру премії за ліквідність;
  - визначення загального рівня прибутковості інвестиційних операцій.
3. Методичний інструментарій оцінки вартості коштів з урахуванням фактору ліквідності:
  - оцінка майбутньої вартості коштів;
  - визначення теперішньої вартості коштів.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.176-182; 9, с. 148-149.

Після вивчення теми 9 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Поняття ліквідності об'єктів інвестування.



2. Методичні підходи до урахування фактору ліквідності в процесі інвестиційного менеджменту.
3. Назвіть показники, які характеризують рівень ліквідності інвестицій.
4. Яким чином можна визначити прибутковість інвестиційних операцій з урахуванням фактору ліквідності?
5. Як впливає фактор ліквідності на майбутню та теперішню вартість коштів?

**При вивченні теми 10 «Формування оптимальних програм реальних інвестицій підприємства» слід звернути увагу на такі питання:**

1. Принципи формування програми реальних інвестицій підприємства.
2. Етапи формування програми реальних інвестицій підприємства.
3. Оцінка сформованої інвестиційної програми за рівнем доходності, ризику та ліквідності.

До принципів формування інвестиційної програми відносяться:

1. Багатокритеріальність відбору проектів в інвестиційну програму.
2. Диференціація критеріїв відбору за видами інвестиційних проектів.
3. Урахування об'єктивних обмежень інвестиційної діяльності підприємства.
4. Забезпечення зв'язку інвестиційної програми з виробничою й фінансовою програмою підприємства.
5. Забезпечення збалансованості інвестиційної програми по найважливіших параметрах.

Формування інвестиційної програми підприємства включає 8 етапів: від обрання головного критерію відбору проектів в інвестиційну програму підприємства до оцінки сформованої інвестиційної програми, яку проводять за рівнем прибутковості, ризику й ліквідності.

При цьому обмежуючими параметрами є: параметри операційної діяльності, середньозважена вартість інвестиційних ресурсів, загальний обсяг інвестиційних ресурсів.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.343-353; 9, с.385-399; 16, с.359-365.

Після вивчення теми 10 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Принципи формування програми реальних інвестицій підприємства.
2. Етапи формування програми реальних інвестицій підприємства.
3. Назвіть головні критерії відбору проектів в інвестиційну програму в залежності від форм здійснення реальних інвестицій.
4. Які особливості формування інвестиційної програми в залежності від різних обмежень?

5. Оцінка сформованої інвестиційної програми за рівнем доходності, ризику та ліквідності.

При вивченні теми 11 «Основи управління фінансовими інвестиціями» слід звернути увагу на такі питання:

1. Фінансові інвестиції та їх основні форми.
2. Політика управління фінансовими інвестиціями.
3. Оцінка інвестиційних якостей фінансових інструментів інвестування.
4. Основні підходи до оцінки ефективності фінансових інструментів інвестування.
5. Поняття портфеля фінансових інвестицій і класифікація його видів.
6. Оперативне управління портфелем фінансових інвестицій.

Фінансові інвестиції розглядаються як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу або як інструмент реалізації стратегічних цілей, пов'язаних із диверсифікацією операційної діяльності підприємства.

*Основні форми фінансового інвестування, що здійснюються підприємством:*

- вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств;
- вкладення капіталу в доходні види грошових інструментів;
- вкладення капіталу в доходні види фондових інструментів.

Політика управління фінансовими інвестиціями представляє собою частину загальної інвестиційної політики підприємства, що забезпечує вибір найбільш ефективних фінансових інструментів вкладення капіталу та своєчасне його реінвестування.

*Етапи формування політики управління фінансовими інвестиціями підприємства:*

1. Аналіз стану фінансового інвестування у попередньому періоді.
2. Визначення об'єму фінансового інвестування у майбутньому.
3. Вибір форм фінансового інвестування.
4. Оцінка інвестиційних якостей фінансових інструментів.
5. Формування портфелю фінансових інструментів.
6. Забезпечення ефективного управління портфелем.

Оцінка інвестиційних якостей фінансових інструментів представляє собою інтегральну характеристику окремих їх видів та здійснюється інвестором з урахуванням цілей формування інвестиційного портфеля.

Існує три основних теорії оцінки внутрішньої вартості фінансових активів: фундаменталістська, технократична, теорія «ходьби навмання».

У звичайній практиці користуються фундаменталістською теорією, яка вважає, що внутрішня вартість цінного папера може бути кількісно оцінена як дисконтована вартість майбутніх надходжень, які генеруються цим папером.

Сучасне фінансове інвестування безпосередньо пов'язане з формуванням «інвестиційного портфеля». Інвестиційний портфель представляє собою цілеспрямовано сформовану сукупність фінансових інструментів, які призначені для здійснення фінансового інвестування у відповідності до розробленої інвестиційної політики.

Головною метою формування інвестиційного портфеля є забезпечення реалізації основних напрямів політики фінансового інвестування підприємства шляхом підбору найбільш доходних і безпечних фінансових інструментів.

У сучасній інвестиційній практиці найбільш часто здійснюється формування комбінованого портфеля за першими двома ознаками – цілям формування інвестицій та рівнем ризиків.

Визначення цілей фінансового інвестування й типу інвестиційного портфеля, який реалізує обрану політику, дозволяє перейти до безпосереднього формування інвестиційного портфеля шляхом включення в нього відповідних фінансових інструментів.

Рекомендована література по вивченню теми: 1, с.386-466; 3, с.377-416; 9, с.72-76; с.371-385; 11, с. 65-72; 14, с.254-259; 15, с.703-713, с.790.

Після вивчення теми 11 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Особливості та форми здійснення фінансових інвестицій підприємства.
2. Етапи формування політики управління фінансовими інвестиціями підприємства.
3. Класифікація фондових інструментів за специфікою їх інвестиційних якостей.
4. Характеристика цінних паперів в залежності від рівня ризику.
5. Характеристика цінних паперів в залежності від рівня ризику та ліквідності, пов'язаними зі строком функціонування.
6. Основні підходи до оцінки ефективності фінансових інструментів інвестування. Базова модель оцінки фінансових активів.
7. Ризик фінансових інструментів інвестування та його особливості
8. Портфель фінансових інвестицій підприємства та цілі його формування.

При вивченні теми 12 «Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства» слід звернути увагу на такі питання:

1. Поняття інновацій та їх види.
2. Типи інноваційних стратегій.
3. Економічна ефективність інновацій.

Новизна інновацій оцінюється за технологічними параметрами, а також з ринкових позицій.

У залежності від технологічних параметрів інновації підрозділяються на продуктові і процесні.

За типом новизни для ринку інновації поділяються на: нові для галузі у світі; нові для галузі в країні; нові для даного підприємства (групи підприємств).

Якщо розглядати підприємство (фірму) як систему, можна виділити: інновації на вході в підприємство; інновації на виході з підприємства; інновації системної структури підприємства.

У залежності від глибини внесених змін виділяють інновації: радикальні; поліпшуючі; модифікаційні.

Оснoву розроблення інноваційної стратегії складають теорія життєвого циклу продукту, ринкова позиція фірми і проведена нею науково-технічна політика.

Виділяють наступні типи інноваційних стратегій:

1. Наступальна – характерна для фірм, які засновують свою діяльність на принципах підприємницької конкуренції. Вона властива малим інноваційним фірмам.

2. Оборонна – спрямована на те, щоб удержати конкурентні позиції фірми на вже наявних ринках.

3. Імітаційна – використовується фірмами, які мають сильні ринкові і технологічні позиції.

Для оцінки загальної економічної ефективності інновацій може використовуватися система показників:

1. Інтегральний ефект.
2. Індекс рентабельності.
3. Норма рентабельності.
4. Період окупності.

Рекомендована література по вивченню теми: 16, с.18-24, с.109-121, с.200-217.

Після вивчення теми 12 студент повинен відповісти на контрольні питання:

1. Охарактеризуйте поняття інновацій.
2. Назвіть різновиди інновацій.
3. Охарактеризуйте інноваційні стратегії в залежності від ринкової позиції фірми та життєвого циклу її продукту.
4. Наведіть показники, які використовуються для оцінки загальної економічної ефективності інновацій.

### 3. Список рекомендованої літератури

#### Нормативна література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 30, ст. 141)
2. Господарський Кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 05.03.1998 № 185/98-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 33, ст.226
4. Закон України „Про господарські товариства” від 19.09.1991 № 1576-ХІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 49, ст.682
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» від 11.05.2004 № 1702-ІV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, N 32, ст.393
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і запровадження спеціальних режимів інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку» від 07.02.2002 № 3036-ІІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 29, ст.189
7. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 19, ст. 80

#### Рекомендована література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. Учебный курс. – 2-е изд. - К.: Эльга, Ника - Центр, 2006.
2. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: Опорний конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. - К.: Київ.нац.торгов.-екон.ун-т, 2003.
3. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч.посібник. - К.: Знання-Прес, 2003.
4. Виленский П.Л., Лившиц В.Н., Орлова Е.Р., Смоляк С.А. Оценка эффективности инвестиционных проектов: Учебно-практическое пособие – М.: Дело, 1998.
5. Гуртов В.К. Инвестиционные ресурсы. – М.: Экзамен, 2002.
6. Загородний А., Стадницкий Ю. Менеджмент реальних інвестицій: Навч.посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.
7. Зимин И.А. Реальные инвестиции: Учебное пособие. – М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ», Изд-во «ЭКМОС», 2000.
8. Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций – издание 2-е, стереотипное – М.: Инф.-изд. Дом «Филинь», 1997.

9. Управление инвестициями: Справочное пособие для специалистов и предпринимателей. / Под ред. В.В.Шеремета – М.: Высшая школа, 1998.
10. Фальцман В.К. Оценка инвестиционных проектов и предприятий. – М., ТЕИС, 1999.
11. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 1999.
12. Четыркин Е.М. Финансовый анализ производственных инвестиций. – М.: Дело, 1998.
13. Шарп У.Ф. Инвестиции – М.: Издательский дом “Инфра”, 1997.
14. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основи інвестиційної діяльності – К.: Генеза, 1997.
15. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. – 3-е изд. – К.: Companion Group, 2008.
16. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009.

#### Додаткова література

1. Карлберг, К. Бизнес-анализ с помощью Excel.: Пер. с англ. – К.: Диалектика, 1997.
2. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов – М.: Финансы и статистика, 1998.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ – издание 2-е, перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 1999.
4. Круш П.В., Клименко О.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в Excel): Навч. посібник. 0 К.: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. – К.: «Лібра», 1998.
6. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности. – К.: «Лібра», 1996.
7. Барроу К., Барроу П., Браун П. Бізнес-план: Практ. Посіб.: Пер. з 3-го англ вид. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001.
8. Сборник бизнес-планов с комментариями и рекомендациями / Под ред. В.М. Попова. Издание третье, перераб. и доп. – М.: КноРУС, Изд-во ГНОМ и Д, 2002.
9. Фабоцци Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2000. – XXVIII, 932 с.
10. Мельник В.В. Инвестиционный менеджмент. Учебное пособие для вузов. – М.: Деловая книга, Академический проект, 2005. – 272 с.
11. Гончаренко Л.П. Инвестиционный менеджмент. Учебное пособие. – М.: КноРус, 2005. – 296 с.

**Методичні вказівки  
по організації самостійної роботи з дисципліни  
«ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»  
для студентів та магістрів денної форми навчання**

Укладач: к.е.н., доц. Тюлькіна К.О.

Підп. до друку  
Умовн. друк. арк.

Формат  
Тираж

Папір  
Зам. №

Надруковано з готового оригінал-макета

---

Одеський державний екологічний університет  
65016, Одеса, вул.Львівська, 15

---